

Nr 28.

Ankom till riksdagens kansli den 26 april 1932 kl. 11 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående beredande vid avstyckning av skydd för hemmanslott med inägojord mot tilldelning av mindre skogsmark än lag avser.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 137, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johansson* i Edsbyn hemställt, att riksdagen må besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte ha sin uppmärksamhet fäst på försök, som göras att kringgå bestämmelserna i lag om delning av jord å landet av den 18 juni 1926, II avd. om avstyckning 3 § fjärde stycket, samt låta utreda och för riksdagen framlägga förslag till ändring eller tillägg i nyssnämnda lag, som skyddar hemmanslott med inägojord att vid avstyckning bli tilldelad mindre skogsmark än vad lagen avser.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet innehåller regler om avstyckning i sin II avdelning. Denna inrymmer blott ett kapitel, det nittonde, vars 3 § lyder:

*Jorddelningslagen
19 kap. 3 §.*

Ägovidd, som avstyckas, skall till omfång och belägenhet samt beskaffenhet i övrigt vara sådan, att den med hänsyn därtill och till eljest föreliggande förhållanden lämpligen kan antingen såsom fastighet för sig på varaktigt sätt användas för det med styckningen avsedda ändamål eller ock, där den skall sammanläggas med annan fastighet, bilda en fastighet gemensamt med denna.

Avstyckning må ej ske sålunda, att stamfastigheten ej lämpligen kan bestå såsom särskild fastighet.

Ej må avstyckning från jordbruksfastighet äga rum med mindre det kan antagas, att den fastighetsindelning, som genom avstyckningen eller, där avstyckningen äger rum för sammanläggning, genom avstyckningen och sammanläggningen skulle uppstå, bereder ökade utkomstmöjligheter för den jordbrukande befolkningen eller eljest är till gagn för jordbruksnäringen i orten.

Hör till fastighet, varifrån avstyckning skall ske, skogsmark, må avstyckningen ej ske på sådant sätt, att icke såväl stamfastigheten som avstyckad del, envar så framt där ingå åker, äng eller därtill odlingsbar mark av den

Bihang till riksdagens protokoll 1932. 9 saml. 2 avd. 24 häft. (Nr 28.) 1

omfattning, att fastigheten varder tjänlig till jordbruk, i mån av tillgång erhåller för dess nyttjande för sådant ändamål erforderlig skog; skolande, då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, vid beräkningen av behovet av skog tagas hänsyn även till skogstillgången å den fastighet, varmed den avstyckade delen är avsedd att sammanläggas. I ort med ringa skogstillgång må dock, där det för skogens bestånd provas angeläget eller eljest skäl därtill äro, avstyckning så verkställas, att skogsmarken i sin helhet tillfaller en i förrättningen ingående jordbruksfastighet.

Vad i tredje och fjärde styckena stadgas skall ej utgöra hinder för avstyckning av mark för tillgodoseende av behov av mindre lägenheter eller för beredande av plats för industriell anläggning eller därmed jämförligt ändamål.

Möjligheten att utan skogstilldelning upplåta lägenheter jämväl för annat än bostadsändamål tillkom efter hemställan av första särskilda utskottet vid 1926 års riksdag, som därvid åberopade, att man å orter med jämförelsevis ringa skogstillgång icke borde genom alltför stränga bestämmelser om skogstilldelning omöjliggöra måhända högst önskvärda upplåtelser av jordbruk.

Lantmäteristyrelsen med anledning av motionen.

Över förevarande motion har utskottet, i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av lantmäteristyrelsen. Det yttrande, som i anledning härav kommit utskottet till handa, är av följande lydelse.

Sedan Kungl. Maj:t anbefallt lantmäteristyrelsen att avgiva och till riksdagens andra lagutskott senast den 1 mars 1932 överlämna yttrande över en inom riksdagen väckt motion, II:137, angående beredande vid avstyckning av skydd för hemmanslott med inägojord mot tilldelning av mindre skogsmark än lag avser, får lantmäteristyrelsen anföra följande.

Styrelsen har i ärendet inhämtat yttranden från överlantmäterna i Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Överlantmätaren i Gävleborgs län framhåller, att inom länet förekommit något enstaka fall, där bolag genom uppdelning av inägojorden i små lotter sökt avstycka densamma utan erforderlig skogstilldelning, men att dylika försök dock torde undantagslöst hava blivit avvisade. Såvitt överlantmätaren kunnat finna, funnes icke ett enda exempel från Gävleborgs län på att det i motionen angivna förfaringssättet blivit fullföljt under den tid jorddelningslagen varit i tillämpning. Tidigare hade däremot förekommit några fall, där försök gjorts att avskilja stora komplex inägojord uppdelade i en mångfald smärre lotter. Överlantmätaren redogör därefter för huru två inom Voxna socken i närheten av motionärens hemtrakt belägna avsöndringar, innehållande respektive 471,275 och 395,105 hektar samt avsedda att uppdelas till egna hem, godkänts av länsstyrelsen den 10 april 1926 eller 1³/₄ år före jorddelningslagens ikraftträdande, men framhåller, dels att den avsedda uppdelningen icke kommit till stånd, enär hittills från områdena avskilts sammanlagt endast fem fastigheter, dels att fortsatt uppdelning måste ske under jorddelningslagens kontroll. Detta försök, som synes hava givit anledning till motionen, torde därför få anses hava misslyckats.

Överlantmäterna i de övriga länen meddela, att, såvitt de kunnat utröna, försök till sådan jorddelning, som angives i motionen, icke förekommit inom respektive län eller att, därest sådana försök gjorts, de blivit behörigen avvisade.

Lantmäteristyrelsen har sedan jorddelningslagens tillkomst ägnat särskild uppmärksamhet åt att få till stånd en riktig tillämpning av lagens bestämmelser om avstyckning och skogstilldelning därvid i överensstämmelse med

lagens mening. Detta har skett bland annat genom av styrelsens chef och ledamöter företagna inspektioner i landets olika delar. I åtskilliga fall, där man under hand fäst styrelsens uppmärksamhet vid en olämplig jordstyckning, har det vid undersökning visat sig, att jorddelningen kommit till stånd och fastställts med tillämpning av äldre lag, fast man å orten uppmärksammat jordstyckningen först då försäljningar av styckningslotterna senare börjat äga rum och därför helt naturligt trott, att orsaken vore att tillskriva en mindre lämplig avfattning av den nya jorddelningslagen. De fall av mindre god jordstyckning vid tillämpning av nya jorddelningslagen, vilka kommit till lantmäteristyrelsens kännedom, äro få och torde hava sin grund i sådana misstag vid tolkning av gällande lagar, som aldrig kunna på något område helt undvikas och som särskilt vid den första tillämpningen av en ny lag äro ganska förklarliga.

Hitills vunnen erfarenhet i fråga om tillämpningen av jorddelningslagen visar enligt lantmäteristyrelsens mening, att lagens bestämmelser äro i stort sett tillräckliga för att med riktig tillämpning förhindra ett kringgående av föreskrifterna om tilldelning av skogsmark till jordbrukslotter vid avstyckningar från fastigheter, till vilka hör skog. Styrelsen åsyftar därvid närmast bestämmelserna i lagens 19 kap. 3 § och särskilt bestämmelsen i paragrafens sista stycke, att endast för tillgodoseende av behov av mindre lägenheter eller för beredande av plats för industriell anläggning eller därmed jämförligt ändamål avstyckning från jordbruksfastighet eller från fastighet, till vilken hör skog, får ske utan uppfyllande av de villkor, som angivas i samma paragrafs tredje och fjärde stycken.

Ehuru lantmäteristyrelsen således anser, att några ändringar i jorddelningslagen i förevarande hänseende icke äro erforderliga, torde i varje fall ändringar i av motionären angiven riktning knappast vara lyckliga. Troligen skulle därigenom egnahemsverksamheten i hög grad försvåras. Förutsättning för att en egnahemsbyggare skall kunna ordna sin kredit är, att han fått lagfarts- och inteckningsförhållandena ordnade, och förutsättning härför är i sin ordning, att hans ägolott redan blivit fränskild stamfastigheten genom slutligen fastställd jorddelningsförrättning. Skulle man, på sätt motionären ifrågasatt, fordra att ägolott blivit försäld och verkligen tagits i bruk för sitt avsedda ändamål innan avstyckning finge ske, skulle många egnahemsbildningar omöjliggöras på grund av svårigheten att ordna kreditfrågan. Avstyckning av inägojord för bostadsändamål eller nybildning av småbruk finge ju ej ske, förrän ägolotten tagits i bruk (bebyggts) för sitt avsedda ändamål; och detta är för köparen ofta omöjligt innan hans kredit blivit ordnad, vilket i sin ordning förutsätter fastställd avstyckning jämte lagfart och inteckning.

Även om detta hinder ej funnes skulle en bestämmelse i den av motionären förordade riktningen i många fall hava ett resultat motsatt det åsyftade. Jorddelningslagen syftar till att förhindra en olämplig fastighetsdelning och detta syfte uppnås i regel. Skulle däremot först försäljning och ianspråktagande av jord ske och därefter företagas jorddelning bleve följden ofta nog, att den legala prövningen av den genom försäljningen uppkomna fastighetsdelningens lämplighet bleve mera pro forma, då förrättningsmän och ägodelningsrätter allenast ogärna vilja medverka därtill att en köpare finge se sitt köp gå åter, sedan han redan nedlagt kostnader för byggnader och dylikt. Sistnämnda eventualitet kan visserligen även nu inträffa i de fall, där försäljning redan skett, men för närvarande torde dock regeln vara att man påkallar avstyckning, innan definitivt köp sker och i varje fall innan några väsentliga kostnader nedläggas å det inköpta området.

På grund av vad sålunda anförts anser lantmäteristyrelsen, att några åtgärder i det hänseende, som motionen avser, icke äro påkallade.

Sedan för utskottet blivit upplyst, att motionären närmast åsyftat icke något av de fall, som beröras i lantmäteristyrelsens ovan intagna yttrande, utan avstyckningar från fastigheten Fagermo i Alfta socken inom Gävleborgs län, har utskottet under hand från lantmäteristyrelsen inhämtat de upplysningar angående dessa, vilka innefattas i följande skrivelse.

Sedan utskottets sekreterare under hand hemställt om lantmäteristyrelsens medverkan för undersökning av huruvida vissa förhållanden i avseende på tilldelning av skogsmark vid avstyckning av hemmanslott med inägojord, vilka närmare angivits i en inom riksdagen väckt motion, II:137, förekommit i fråga om avstyckning från Fagermo inom Alfta socken och Gävleborgs län, får lantmäteristyrelsen härmed överlämna närslutna från överlantmätaren inkomna kartsnitt med åtecknad beskrivning över föreslagen men ännu ej slutförd avstyckning från nämnda fastighet. Härav framgår, att avsikten är att från Fagermo avstycka två ägolotter, litt. A och litt. B, båda utgörande gamla och särskilt bebyggda arrendetorp. Litt. A skulle erhålla omkring 11.00 hektar åker, 2.50 hektar äng och 28.00 hektar avrösningsjord. Den i avrösningsjorden ingående skogsmarken har beräknats producera 75 kubikmeter fast mått årligen. Litt. B skulle erhålla omkring 4.30 hektar åker, 1.00 hektar äng och 10.70 hektar avrösningsjord. Skogsmarken inom avrösningsjorden har beräknats producera 35 kubikmeter fast mått årligen. Enligt lantmäteristyrelsens mening innebär förslaget, att båda ägolotterna skulle erhålla en skogstilldelning, som måste anses fullt tillräcklig för deras nyttjande som jordbruk. Jämlikt av lantmäteristyrelsen år 1930 utfärdade anvisningar (cirkulärserien nr 18) skulle det årliga husbehovsvirket kunna skattas, för ägolotten litt. A till 35 å 50 kubikmeter och för ägolotten litt. B till 25 å 35 kubikmeter. Styrelsen anser sålunda, att det uppgjorda förslaget till avstyckning i förenämnda hänseende står i full överensstämmelse med jorddelningslagens bestämmelser.

Enligt uppgift hava några andra avstyckningar från Fagermo icke verkställts eller ifrågasatts.

Lantmäteristyrelsens anvisningar rörande tillämpningen av 19 kap. 3 § jorddelningslagen.

Av de av lantmäteristyrelsen åberopade anvisningarna rörande tillämpningen av 19 kap. 3 § jorddelningslagen får utskottet anföra följande del.

Sedan förrättningsmannen prövat frågan, huruvida såsom villkor för tillstånd till sökt avstyckning erfordras fördelning av styckningsfastighetens skogsmark mellan stamfastigheten och avstyckad ägolott, har han vidare, i händelse dylik fördelning skall äga rum, att bedöma huru stor del av skogsmarken, som bör tilläggas vardera fastigheten.

I lantmäteristyrelsens tryckta meddelanden (se cirkulärserien nr 14 sid. 4) har tidigare framhållits, att till husbehovsvirke bör, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, hänföras virke till bränsle, för uppförande och underhåll av nödiga byggnader, hägnader, hässjor, broar, till täckdikning och slöjd.

Vid beräklandet av den årliga virkeskvantitet, som erfordras för att tillgodose en bruksdels behov av husbehovsvirke, är i första hand att taga hänsyn till dels de klimatiska förhållandena och dels storleken av bruksdels inägojord.

Enligt en sakkunnigutredning (Nils Schager: Sveriges enskilda skogar; se vidare cirkulärserien nr 14 sid. 4 not. 1) har den årliga virkesförbrukningen till husbehov för gårdar med intill 5 hektar odlad jord uppskattats till ungefär följande belopp i *fast mått*:

i övre och inre Norrland	45 à 50 kbm.
i mellersta Norrland och norrländska kustlandet	40 à 45 »
i södra Norrland och Dalarna	25 à 30 »
i Bergslagen	15 à 20 »
i Södra Sverige	10 à 15 »

Dessa siffror synas emellertid vara väl låga för att läggas till grund för skogstilldelning vid avstyckning i mellersta och södra Sverige. Därest med husbehovsvirket skall kunna tillgodoses uppvärmning av någorlunda tillfredsställande bostadsutrymmen, lärer böra räknas med en årlig minimikvantitet av 12 à 15 kbm för Götalands kustlandskap samt för Gotland och Öland. För de inre delarna av Götaland samt för Svealand med undantag av dels övre Värmland dels västra och norra delarna av Dalarna bör räknas med en årskvantitet av 20 à 25 kbm. För nu nämnda delar av Värmland och Dalarna, för södra Norrland och norrländska kustlandet kan det årliga husbehovsvirket i allmänhet skattas till 25 à 35 kbm. För övriga delar av Norrland måste räknas med en något högre genomsnittssiffra med en maximigräns vid 40 à 45 kbm.

Domänstyrelsen, som på hemställan av lantmäteristyrelsen införskaffat och ställt till lantmäteristyrelsens disposition yttranden rörande virkesbehovet för jordbruksfastigheter från samtliga domänintendenter liksom ock från samtliga överjägmästare med undantag av överjägmästarna i övre och nedre Norrbottens distrikt, har för sin del kommit till något lägre siffror i fråga om de erforderliga kvantiteterna husbehovsvirke samt ansett att dessa borde beräknas på följande sätt:

	Södra delarna av landet; m ³	Dalarna och Gävleborgs län; m ³	Övriga delar av Norrland; m ³
För jordbruk med intill 5 hektar åker	10—15	15—20	20—40
För jordbruk med intill 10 hektar åker	15—25	20—30	40—60
För jordbruk med intill 20 hektar åker	20—30	25—35	
För jordbruk med intill 50 hektar åker	30—50	35—50	

Nu anförda siffror hava avseende å brukningsdelar med en areal åker eller däremot svarande inägojord upp till 5 hektar. Vid större brukningsdelar måste givetvis räknas med högre siffror. En någorlunda god utgångspunkt för beräkningen av årskvantiteten husbehovsvirke torde erhållas, om den för en brukningsdel om 5 hektar beräknade kvantiteten ökas med ungefär 5 % för varje hektar åker eller däremot svarande inägojord över 5 hektar.

Ovan anförda siffror äro blott ungefärliga genomsnittssiffror, som i de särskilda fallen kunna böra jämkas såväl uppåt som nedåt.

Utskottet har låtit sig angeläget vara att inhämta upplysningar rörande förekomsten av missförhållanden av sådan art, som angives i motionen. Efter den utredning, som lantmäteristyrelsen verkställt, har utskottet emellertid icke funnit styrkt, att motionären äger skäl för sin farhåga, att jorddelningslagens bestämmelser skulle kringgå på det i motionen antydda sättet.

Utskottet.

Utskottet får förty hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 22 april 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Geijer**, *Lindhagen, Norman*, friherre *Lagerfelt, P. Sandström* och *Forsslund*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Johanson* i Hallagården*, *Olovson* i Västerås, *Aronson**, *Sandström* i Nyland, *Björnberg**, *Ljung* och *Molander*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Särskilt yttrande

av herr *Lindhagen*, som anförde:

»Den förevarande motionen upprullar i själva verket den gamla striden under nyare tider mellan jordbruket samt industrien och dess klientel om den svenska skogen.

Jordbruket behöver i vårt klimat även virke till husbyggnader, bränsle, gärdsel och redskap och likaså möjligheter till nyodling. De industriella intressena vilja förklarligt lägga den största möjliga skogsmark under sin ägo. Statsmakten har måst träda emellan företrädesvis för att skydda den mot maskinkulturens landvinningar i skogsbygderna försvarslösa moderneringen. När den industriella utvecklingen blev alltmer hotande för jordbruket i skogsbygderna, särskilt i norra delarna av riket under slutet av 1800-talet, grep statsmakten in målmedvetet till skydd för jordbruket, så långt detta kunde ske genom en riksdag med två olika organiserade men lika berättigade kamrar. Avsevärda kompromisser vunnos dock såsom avbetalning på vad som måste ske, och sedan lades det ena stycket av skydd efter det andra på den sålunda vid sekelskiftet utlagda grunden.

Under tiden gick emellertid industrialismen alltmer ut över världen under inflytande av den tekniska fulländningen. Aktiebolagen blevo det finansiella lägets herrar, och genom dem gingo de högre och även lägre ämbetsmannakårerna med inflytande på lagstiftningen alltmera in under den industriella klientelen. Jordbrukets behärskande av riksdagens andra kammare försvann, och det industriella arbetarepartiets växande skaror voro också intresserade av en

bärkraftig industri. Skydd för jordbruket och odlingsmöjligheterna, som visserligen fullföljdes även av arbetarepartiet, kunde dock icke räkna med samma levande intresse, vilket vid sekelskiftet representerades av det lilla jordbrukets naturliga målsmän inom andra kammaren.

Slutligen nåddes även här bristningsgränsen efter riksdagens beslut i jordfrågan 1924. De gamla jordkommissionerna och deras instruktioner upplöstes. Tankarna och tillämpningarna av expropriationslagar såsom stöd för det hotade jordbruket och dess utvecklingsmöjligheter lades till handlingarna. Industrielismens ande böljade för andra gången in över markerna, ämbetsverken och parlamentarismen.

Emellertid lågo vägarna icke lika försvarslösa som i slutet på 1800-talet. Den sociala lagstiftningens spärrfästningar kunde icke helt stormas. Den nya invasionen föranledde då och då ett uppflammande av arbetet med utbyggnader till värn om individerna och friheten. Den ekonomiska depressionen har till sist kommit och lagt sin dämpande hand över den merkantila böljegången. Det nya nederlaget är redan inskrivet i stjärnorna, och frågan är endast om intressenas harmoni kommer att återställas med god vilja eller genom omvälvningar. Jordfrågans problem äro nämligen odödliga. En av huvudfaserna i deras evolution är som sagt kampen mellan industrien och åkerbruket om skogen och odlingsmöjligheterna.

Att jordbruket i vårt land även behöver virke och att det rationellare bör produceras i sambruk med åkern än genom inköp från främmande har hitintills och fortfarande ansetts såsom en fast punkt i utvecklingen. Skillnaden mellan tiden före och efter riksdagen 1924 kan företrädesvis sägas vara, att under den gångna tiden sökte statsmakten trygga åt jordbruket dess nödiga tillbehör i överkant, under det att den senare tiden och icke minst vår tid söker uti industrialismens intresse sätta omfattningen av förläningarna till jordbruket i underkant.

Begreppet stödskog såsom innefattande även skog till avsalu, vilken ansetts erforderlig för de norra delarna av landet, har sålunda alltmer fått stryka på foten. Redan under den förra perioden nödgades man vid utbrytning av arrendejordbruk eller skapande av nya jordbruk nöja sig med en tilldelning av allenast husbehovsskog. Därtill lades dock uttryckligen, utom de redan odlade ägorna, krav på odlingsmark och mulbete. Man ville ej avbryta jordbrukets utvecklingsmöjligheter genom nyodlingar, vilka voro erforderliga i all synnerhet för vidgandet av små jordbruk. Därför gjordes i den sociala jordlagstiftningen ingen principiell skillnad i skogstilldelning på jordbruk av olika storlek i åker. Detta framgår ock av Norrlandskommitténs i första bilagan intagna förslag till social ägostyckningslag.

Industriens segertåg bländade, och dess vinningar lockade. Mångenstädes kringgingos i praktiken lagarnas avsikter. Tilldelningen av jordbrukets nödvändigheter, som enligt lagarnas mening borde sättas i överkant, nalkades mångenstädes i praktiken alltmera underkanten.

Sed, uppbyggd på tidsströmningar, övergår sedan merendels i lagstiftningen.

De sociala jordlagarna kompletterades visserligen i någon mån i effektivitet, när det var ofrånkomligt, men samtidigt reviderades de i huvudpunkter tillbaka emot principen om underkanterna.

I detta sammanhang skall endast erinras om 1926 års lagstiftning om delning av jord på landet. De långa förarbetena till denna lag anförtröddes väsentligen för att icke säga uteslutande åt den industriella tidsandans män. Man skänkte den sociala jordfrågan obetydlig uppmärksamhet. Man blandade bort korten. Allt jordbruk togs tämligen över en kam, gränslinjerna utsudades och eftertanken blev otillräcklig.

Uti den nya lagens 19 kap. 3 §, vars lydelse härmed bifogas (Bil. B.), återfinnes den nya avstyckningslagens mentalitet. Anvisningarna sakna fasta konturer och lämna utrymmen för godtycket. Särskilt faller i dagen, att det förr obetingade kravet på tillägg såvitt möjligt av odlingsmark försvann ur lagstiftningen. Möjligheterna för de industriella intressena befruktades såsom tidsandan på höjderna också ville hava det. Den norrländska ägostyckningslagens klarare bestämmelser, vilka nyligen förut utsträckts att gälla ända till Mälardalen, avskaffades i lagstiftningen.

I anslutning till väckt motion föreslogs av mig under debatten om den nya lagen år 1926 i första kammaren, att till 19 kap. 3 § skulle tilläggas följande stycke: »Vid avstyckning av fastighets huvudsakliga jordbruk skall avstyckningen, med hänsyn till såväl denna jords omfattning som ock till den myckenhet husbehovsskog, odlings- och mulbetesmark, som tilldelas den avstyckade fastigheten, varda tjänlig för jordbruk, och må ej därvid det utbrutna jordbruket märkeligen försvagas.» Ordalagen voro lånade från den norrländska ägostyckningslagen.

Voteringen erbjöd stort intresse. För yrkandet reste sig i det närmaste hela norrlandsbänkarna och mot detsamma i det närmaste representanterna för Svea- och Götaland. Vid begärd rösträkning visade voteringen 67 röster för avslag och 30 för bifall. Efter omröstningen erhöll motionären på begäran ordet och anförde: »Herr talman! Jag ber att få till protokollet antecknat ett beklagande av detta beslut. Därmed har jordfrågan ingått i ett nytt skede, och det varslar om vad vi ha att vänta av den sociala jordfrågan under nyare tider.»

Bilagda reservation från år 1931 redogör för de farhågor, som fortfarande kunna hysas för skapandet av nya ofullständiga jordbruk. Det anförda exemplet av Lillögda by nr 3 i lappmarken har ock vid undersökning, som lär inrapporterats till lagutskottet, bestyrkt att skogstilldelning år 1929 skett minst sagt i underkant. Det för den allmänna uppfattningen ganska klaggörande begreppet impediment har numera borttagits. Allt som ej är åker och äng, kallas för avrösningsjord. Inom den rör man sig med begreppet skogsmark, som även kan vara odlingsbar för kulturväxter. Vidare beräknas ett områdes avkastning i kubikmeter virke, vilken beräkning visserligen mer eller mindre osynligt bygges på ett visst yttinnehåll av mark utav olika bonitet. Dubbla tillfällen till missräkningar synas här kunna ifrågakomma, och allmänhetens möjligheter till kontroll måste väl härigenom försvåras.

Nu har å andra sidan lantmäteristyrelsen utfärdat föreskrifter för lantmäternas om utläggning av husbehovsskog. Sedan lära förrättningarna kontrolleras, utom å lantmäterikontoret på kartan, även genom stickprov på platsen av förste lantmätaren eller någon medlem i lantmäteristyrelsen. Därigenom kan således skapas reda och en viss kontroll.

Genom den nu väckta motionen, utskottets utredning och samspråk vid besök i lantmäteristyrelsen har för mig emellertid avslöjats en grundskillnad mellan den gamla tidens och den nya industriella epokens inställning till det mindre, sociala jordbrukets problem. Det föreföll mig nämligen egendomligt att de två tillämnade avstyckningarna från Fagermo voro till ägornas ytinnehåll av vitt skilda storleksgrader men ändå av lantmäteristyrelsen förklarats stå i full överensstämmelse med jorddelningslagens bestämmelser. Det senare påståendet är icke oriktigt. Det har däremot bestyrkt de ovannämnda farhågorna, som uttalades inom första kammaren vid lagens antagande.

Förhållandet visar sig nämligen vara, att enligt lagens dunkla antydningar, kompletterade med lantmäteristyrelsens klara, om lagstiftning påminnande direktiv, husbehovsskogens storlek bestämmes i proportion till den bestående åkerns ytinnehåll. Det i lagen borttappade kravet på tillägg av odlingsmark i största möjliga mån har följaktligen icke heller fått bli något imperativ för lantmäteristyrelsen. Den gamla jordpolitiken hade däremot som ovan skildrats en annan syn på saken. Den nya lagen har i industriens intresse fastlåst den svenska odlingen till vad den är nu för tillfället. Jordbrukens utvidgning genom nya odlingar har förhindrats icke minst i industriens intresse, som därigenom kan vidga sina anspråk på skogsområdena.

Ofullständiga jordbruks utvecklingsmöjligheter avklippas. Det blir kommande generationers sak att skaffa ny odling och mera skog för att fullända jordbruken. Vår skifteslagstiftning skall ej hjälpa till därmed såsom de gamla jordkommissionerna och den äldre lagstiftningen väsentligen ville hava det. Man tillhandahåller efterkommande icke ens expropriationslagar för den börda samtiden således lägger på dem. Icke ens kristiden och arbetslösheten kan beveka den industrialiserade statskonsten att falla tillbaka på produktiva möjligheter. Den nalkas i blindo avgrunden, och även senaste årets riksdag har avvisat odlingsmöjligheters utnyttjande på större jordägares mark för folkförsörjningen.

Bilden av denna historiska utveckling kompletteras med en annan samordnad företeelse i statsmaktens bemödanden på förevarande område. Jag frågade i lantmäteristyrelsen, hur undervisningen för utbildning av lantmäternas vore avsedd att ordnas och om däri inginge vägledning i social jordbruksetik. Lantmäternas voro ju i viss mån medlare i en social intressekonflikt av stora mått.

Detta var ej avsett, svarade vederbörande byråchef. Men styrelsen hade hos regeringen förordat en fristående undervisning i en lantmäterihögskola. Riksdagen avlog emellertid år 1931 en regeringsproposition därom och förordade på vederbörande utskotts förslag undervisningens läggande under Tekniska högskolan i enlighet med ett förslag av högskolans lärarkollegium. Detta förslag hade framförts motionsvis av professor Forssell i första samt herrar

Wohlin och Thomson i andra kammaren. Tekniska högskolan hade ansett, att här gällde det företrädesvis en 'mätningsteknisk' fråga. Den fölle inom högskolans undervisningsområde, och därefter rättade sig, som sagt, riksdagen. Inför en ifrågasatt professur i juridik, ställde sig riksdagen ock mycket tveksam.

Tekniska högskolan är som bekant i sociala jordspörsmål den maskinella tidens vapendragare. Den står, enligt vad erfarenheten visat, främmande för de sociala jordproblemen. Även här har således den industriella anden gjort en landvinning för tillfället. Underkanternas politik står alltmer på dagordningarna.

Under så uppseendeväckande, omsider klarlagda förhållanden synes formuleringen i Johanssons i Edsbyn slutyrkande uppfordra och giva befogenhet till en hemställan. Sakens nämnda kärnpunkt hade ej uppenbarats för mig under utskottsbehandlingen och föranledde där således ej ens någon debatt. Emellertid har jag dock förbehållit mig reservationsrätt och hemställer således nu,

att riksdagen, med anledning av förevarande motion, ville hos Kungl. Maj:t begära förslag till sådan ändring i 3 § av 19 kap. i lagen om delning av jord å landet, att mindre jordbruk skola även på skifteslagstiftningens väg fullständigas och utvidgas i möjligaste mån även med odlingsmark och sålunda även erhålla en tilldelning av husbehovsskog, som svarar mot jordbrukets tillämnade utvecklingsmöjligheter.»

Bil. A.

Reservation

av herr Lindhagen vid andra lagutskottets utlåtande nr 41 vid 1931 års riksdag i anledning av väckt motion angående vissa ändringar och kompletteringar i den s. k. norrlandslagstiftningen.

I motionen har erinrats, att avstyckningar och sammanläggningar av fastigheter förekomma, varigenom norrlandslagstiftningen undgås och strävandena för åstadkommande av självständiga jordbruk åsidosättas. Bristande överensstämmelse mellan skifteslagstiftningens krav på dylika fastigheter och norrlandslagstiftningen gjorde också, att sistnämnda lagstiftning i många fall kunde kringgå.

Tillämpningen *ute på marken* av avstyckningsförfarandet för bildande av självständiga jordbruk är höljd i dunkel. Bristen på enhetliga tillräckliga direktiv i lagarnas tillämpning måste vålla olika praxis. Lagarnas otydlighet och den nyssnämnda bristande överensstämmelsen lämnar rum för skilda lagtolkningar. Intressenas mäktiga spel om jorden och i detta fall särskilt mellan skogsindustri och jordbruk lämnar under sådana förhållanden spelrum för det inflytelserikaste intresset att gagna sig på det åsidosatta jordbrukets bekostnad. Lantmätarnas liksom andra människors vitt skilda individualiteter beträffande omdöme, erfarenhet, självständighet och uttolkningsförmåga skapa lätt anarki i bedömandet och avgörandet. Den bristande kontrollen gör slut-

ligen sitt till att hölja detta brokiga liv som sagt i dunkel. När menige man frågar svaras emellertid som vanligt, att myndigheterna göra naturligtvis sin plikt och någon anledning till oro förefinnes således icke.

Den norrländska ägostyckningslagen hade sina brister men den var dock i viss mån tydligare i riktlinjerna än den lagstiftning om jorddelning och sammanslagning av jordbruk, som efterträdde den. Kontrollen blev också sämre med de senare författningarna. Ur kostnads- och bekvämlighetssynpunkt, såsom det motiverades, bestämdes, att lantmätarens bedömande av jordägarens önskan skall underställas överlantmätaren. Enligt norrlandslagen skulle lantmätarens förrättning underställas länsstyrelsen, vilken åtminstone i Jämtland inhämtade upplysningar från olika håll och även genom syn på stället i mån av behov. De gamla ägostyckningarna voro således enligt författningen i viss mån mera betryggande, men mot dem framfördes i alla fall ofta klagomål från ortsbefolkningen. Den nuvarande lagstiftningens större brister har lantmäteristyrelsen sökt gottgöra genom instruktioner till lantmäterna, men klagomål utebliva icke heller nu.

Det pågår i allt större omfattning avstyckningar av jordbruket från skogsindustriens och skogsspekulanter fastigheter. Skapandet av nya jordbruk står på de officiella programmen; det har skett försöksvis på kronomark samt pågått på naturlig väg genom hemmansklyvning på bondehemman. Bildandet av nya jordbruk på grundvalen av nyodlingar å skogsindustriens och i sydligare Sverige å de större godsens domäner står däremot stilla därför, att jordägaren har ett naturligt intresse att motsätta sig det samt någon expropriationslagstiftning ej finns, som kan bryta motståndet. Fullkomnande av ofullständiga jordbruk är också ett officiellt krav, men denna angelägenhet har icke utlöst sig i någon nämnvärd verklighet, likaledes av sist angivna orsaker.

Vad sålunda för närvarande företrädesvis äventyrar jordbruken och deras självständighet, såvitt på avstyckningen ankommer, är skogsindustriens och de större godsens utstyckning av sina arrendejordbruk. Skogsindustriens inflytande i statslivet och dess kamratskap med det senares ämbetsmän ökar färan. Effektiv vägledning och omutlig kontroll på avstyckningarna vore nog lika påkallad jämväl för de andra ovannämnda jordbruksbildningarna, som dock ännu företrädesvis höra framtiden till.

Skogsindustriens naturliga intresse på sin höjd att »befrias från den inägojord, som den för sin näring ej behöver» gavs fritt spelrum genom 1896 års ägostyckningslag. En allmän opinion i de hotade skogsbygderna krävde en förändring. Detta var ett av uppslagen till den så kallade norrlandsfrågan. Det kom till stånd en lagstiftning, att vid utbrytning av jordbruk skulle följa i tillräcklig omfattning bland annat inägojord, odlingsmark och skogsmark åtminstone för husbehovsvirke. Detta programs två sistnämnda krav gingo sålunda och gå fortfarande emot skogsindustriens intresse. Må man därför ej förundra sig över, att dess ledande män sökt och fortfarande söka med en naturlags makt kringgå denna lagstiftning eller förlama den på de mångahanda sätt, som i det levande livet erbjuda sig för ett sådant ändamål.

Uppmärksamhet väckte på sin tid landshövding Widéns strid mot lantmäterna i Jämtlands län under andra decenniet av detta århundrade. Lantmäterna hade på den tiden till uppgift att på jordägarens begäran i första hand upprätta ett förslag, som sedan prövades av länsstyrelsen. Därvid framfördes mångenstädes anmärkningar över det sätt, varpå en del lantmätare skötte uppdraget. Så framhölls t. ex. från Jämtlands län, att de upprepade gånger efter jordägarens önskan tilldelat utbrutna inägojordar områden, särskilt skogsmark, som enligt länsstyrelsens uppfattning uppenbarligen vore alldeles otillräckliga och i strid med lagens avsikter. Ofta hade dessa förrättningar skett på ämbetsrummet utan undersökning på platsen såsom vederbort. Vid de av läns-

styrelsen i vissa fall föranstaltade utredningar ha föreslagens otillbörlighet ansetts blifvit till fullo bekräftade. Vid klagomål, som jordägaren anført hos regeringsrätten över länsstyrelsens beslut, har lantmätarens uppfattning utom i några fall, där lantmätarens utredning visat sig allt för underhållig, i allmänhet godkänts av regeringsrätten på lantmateristyrelsens tillstyrkan, under det länsstyrelsens av egnahemsnämnden och även domänstyrelsen stödda uppfattning lämnats utan avseende. Widén reste till sist till Stockholm och sökte hos vederbörande tillrättalägga denna lagtillämpnings oeffterrättlighet. En viss förändring till det bättre lär derigenom ha åstadkommits. (Se jordkommissionens betänkande del IV sid. 123.)

Vid jordkommissionens besök vid Gimo-Österby bruks domäner i Uppland klagades av arrendatorerna över tilldelningarna av husbehovsskog under den allmänna utstyckning av jordbruket å arrendegårdarna, som ägt rum. Kommissionen besökte två sådana områden. Det ena området bestod av en mark av småsten med något mager jord emellan stenarna. En del oväxtliga granar, överväxta av lav, i glest bestånd funnos på området. Det andra området bestod av en vattendränkt mark, där det växte en del förkomna träd på tuvorna. Kommissionens i utfärden deltagande medlemmar voro ense om, att det var ett stort spektakel.

Riksdagsman Tjällgren i första kammaren från Ångermanland har inom riksdagen både i kammaren och i lagutskottet omnämnt, att ett jordbruk, som avstyckats från ett jordbrukshemman i hans hemort, låg på minst en halv mils avstånd från inägorna och bestod till en del av ett berg med ringa växtlighet och den andra delen av en myr. Kommunalnämnden hade enhälligt avstyrkt ägostyckningen, men länsstyrelsen godkände den i alla fall.

I Lillhärdal i Härjedalen lämnades mig år 1929 en förteckning över avstyckningar från bolagsjord, vilka fått sin husbehovsskog förlagd på ända till tre mils avstånd från inägorna. Detta vitsordades av flera jordbrukare med tillägg, att avståndet kunde vara ända till fyra mil. Man sade, att denna skog var till ingen nytta för gårdarna. Det bör väl göras något för att ej en socialt inriktad utstyckning förvandlas till ett dylikt gyckelspel. Även om en bys skogsmark till äventyrs var utlagd på ett sådant avstånd från inägorna, att någon annan avstyckning ej kunde formellt äga rum, borde väl något övervägande om utvägar ur ett sådant styckningsförfarande vara önskvärt. I riksdagen har min erinran om ett dylikt missförhållande lämnats utan avseende.

I fråga om avstyckningarna efter 1926 års skifteslagstiftning har till mig inberättats från olika håll missförhållanden vid tillämpningen. Nyligen erhöi jag tablå över en avstyckning av lappmarkshemmanet Lillögda nr 3 i Åsele socken inom Västerbottens län. Det hade vid avvitrning år 1884 tilldelats 11,677 hektar såsom gåva av kronan. Genom avstyckning fastställd 1929, uppdelades hemmanet i 16 lotter. En lott, innehållande något över en hektar åker, 768 hektar äng och 10,000 hektar avrösningsjord, bibehölls av bolaget. Återstoden avstyckades i 15 lotter med tillsammans 27 hektar åker, 65 hektar äng, 76 hektar odlingsmark och 513 hektar avrösningsjord.

Skogstilldelningen har sagts mig vara mycket *dålig*. Av tablån finner jag att de 15 jordbruken tilldelats vardera åker från 0.7—2.9 hektar, äng från 1.6—8.5 hektar, odlingsmark från 1.4—9.4 hektar och i ett fall 13 hektar samt i »avrösningsjord» å de respektive lotterna i runda tal: 47, 40, 27, 47, 22, 32, 49, 25, 46, 34, 42, 22, 23, 28 och 22 hektar. Slutsummorna i tablån — inberäknat avsöndrade lägenheter (11 hektar), till kronan indragna ströängar (26 hektar) och undantag av mark för samfällt behov (5 hektar) — slutade på 11,677 hektar. Därav framgår, att i avrösningsjorden ingår även impediment, vilket väl ej alldeles saknats. Hur mycket som utgjort impediment uppgives emellertid icke, icke heller beskaffenheten i övrigt av skogstilldelningen. Även

om hela de uppgivna arealerna avrösningsjord bestått av medelgod skogsmark, ställer sig dock skogstilldelningen för de flesta lotterna vida under vad norrlandskommittén ansåg böra »minst» tilldelas i dessa trakter.

I norrlandskommitténs ägostyckningslag hade nämligen på förslag av ledamoten, byråchefen i domänstyrelsen Kinberg efter samråd med andra sakkunniga föreslagits följande stadganden:

»2 §. Varje hemmanslott, som erhåller inägojord, skall därutöver tilläggas husbehovsskog, odlingsmark och mulbete på sätt i 3, 4 och 5 §§ föreskrives.

3 §. Såsom husbehovsskog skall avsättas: *inom* Norrbottens och Västerbottens lappmarker ovan odlingsgränsen samt Frostvikens, Hotagens, Offerdals, Kalls, Åre, Undersåkers, Storsjö, Tännäs, Hede, Vemdals, Klövsjö, Linsells och Lillhårdals socknar i Jämtlands län minst 50 hektar; *inom* övriga delar av Norrbottens och Västerbottens län, Tåsjö socken i Västernorrlands län samt Alanäsets, Ströms, Laxsjö, Gåxsjö, Föllinge, Alsens, Mörsils, Mattmars, Hallens, Marby, Ovikens, Myssjö, Bergs, Åsarnes, Rätans och Svegs socknar i Jämtlands län minst 40 hektar; *inom* övriga delar av Västernorrlands och Jämtlands län samt Los och Ramsjö socknar i Gävleborgs län minst 27 hektar, och inom övriga delar av Gävleborgs län minst 20 hektar medelgod skogsmark, oberäknat inom dessa områden fallande för skogsbörd oduglig mark, samt, där skogsmarken är av sämre beskaffenhet, ett i förhållande där- efter ökat område. Styckas inägojorden till olika hemmanslotter, och lämnar ej hemmanets skogsmark tillgång till husbehovsskog på sätt nu är sagt, varde skogstilldelningen därefter jämkad.

Är virkesförrådet å avsatt skogsområde så anlitat, att ur skogen ej genast kan årligen uttagas ett virkesbelopp, motsvarande vad den skogsareal, som bort minst tilldelas såsom husbehovsskog, beräknas kunna under uthålligt bruk avkasta, skall hemmanslotten tilläggas rättighet att under erforderlig tid fylla bristen efter utsyning å hemmanets övriga skog, i den mån densamma med iakttagande av vad ovan stadgats därtill lämnar tillgång.

4 §. Till hemmanslott, som erhåller inägojord, skall ock läggas den för odling tjänliga mark, som lämpligen kan med hemmanslotten förenas.»

Lantmäteristyrelsens förenämnda instruktioner till lantmätare innehålla beträffande storleken av marktilldelning för husbehovsskog enligt utskottets referat i betänkandet nr 19 för år 1931:

»I lantmäteristyrelsens tryckta meddelanden har tidigare framhållits, att till husbehovsvirke bör, där ej särskilda förhållanden annat föranleda, hänföras virke till bränsle, för uppförande och underhåll av nödiga byggnader, hägnader, hässjor, broar, till täckdikning och slöjd.

Vid beräklandet av den årliga virkeskvantitet, som erfordras för att tillgodose en brukningsdels behov av husbehovsvirke, är i första hand att taga hänsyn till dels de klimatiska förhållandena och dels storleken av brukningsdelens inägojord.

Enligt en sakkunnigutredning har den årliga virkesförbrukningen till husbehov för gårdar med intill 5 hektar odlad jord uppskattats till ungefär följande belopp i *fast mått*:

i övre och inre Norrland	45 à 50 kbm
i mellersta Norrland och norrländska kustlandet	40 » 45 »
i södra Norrland och Dalarna	25 » 30 »
i Bergslagen	15 » 20 »
i södra Sverige	10 » 15 »

Dessa siffror synas emellertid vara väl låga för att läggas till grund för skogstilldelning vid avstyckning i mellersta och södra Sverige. Därest med

husbehovsvirket skall kunna tillgodoses uppvärmning av någorlunda tillfredsställande bostadsutrymmen, lärer böra räknas med en årlig minimi-kvantitet av 12 å 15 kbm för Götalands kustlandskap samt för Gotland och Öland. För de inre delarna av Götaland samt för Svealand med undantag av dels övre Värmland dels västra och norra delarna av Dalarna bör räknas med en årskvantitet av 20 å 25 kbm. För nu nämnda delar av Värmland och Dalarna, för södra Norrland och norrländska kustlandet kan det årliga husbehovsvirket i allmänhet skattas till 25 å 35 kbm. För övriga delar av Norrland måste räknas med en något högre genomsnittssiffra med en maximi-gräns vid 40 å 45 kbm.

Nu anförda siffror hava avseende å brukningsdelar med en areal åker eller däremot svarande inägojord upp till 5 hektar. Vid större brukningsdelar måste givetvis räknas med högre siffror. En någorlunda god utgångspunkt för beräkningen av årskvantiteten husbehovsvirke torde erhållas, om den för en brukningsdel om 5 hektar beräknade kvantiteten ökas med ungefär 5 % för varje hektar åker eller däremot svarande inägojord över 5 hektar.

Ovan anförda siffror äro blott ungefärliga genomsnittssiffror, som i de särskilda fallen kunna böra jämkas såväl uppåt som nedåt.»

Såvitt av denna redogörelse framgår, synas de av lantmäteristyrelsen förordade talen i kubikmeter ej vara ställda i jämförelse med någon motsvarande areal, som kan beräknas frambringa den angivna virkesmassan. Lantmätarkären i olika grader är väl i regel ej särskilt förfaren i skogsvård och dess matematik. Norrlandskommitténs vägledning synes mig därför mera lättillgänglig och även vida mer försvåra undervärderingar och medgiva kontroll. Trakterna äro i kommitténs anvisningar också tydligt angivna till sina gränser, vilket i varje fall likaledes försvårar godtycke och ökar kontrollmöjligheterna.

Här framträder tydligt, vilket rikt fält för olika bedömanden av skilda anledningar är fritt överlåtet åt lantmäteristaten. Att bygga för framtiden bestående jordbruk på en så lös grund, ropar på *kontroll omedelbart eller periodvis på marken av alla dylika jordbruk genom självständiga, rättvisa, ojäviga och för social välfärd nitälskande synesmän*. Därigenom skulle ock större akt-samhet vinnas. Allt till gagn för framtida släkten. Att nöja sig med infordrande av omdömen från dem, som själva äro mer eller mindre engagerade i saken eller från myndigheter, som äro vana att instämma i vad experterna anse, det kan väl ej vara tillfyllest.

För att nu återgå till hemmanet Lillögda, som blott är ett exempel, vilket fallit mig i händerna, måste det vara av största intresse att erhålla upplysning, i vad mån uti den tilldelade avrösningsjorden ingår impediment och »medelgod skogsmark», samt om odlingsmark, som kunnat utan avsevärd olägenhet tilläggas lotterna, undantagits.

Vidare, visar det sig å andra sidan en tendens i allmänhet att staten får släppa till mera skogs- och odlingsmark än enskilda jordägare? Inom domänstyrelsen beklagar man sig över att lantmäteristatens oerfarenhet i skogshushållning visar sig genom att lantmätarna tillägga från kronomark utbrutna jordbruk för stor skogstilldelning. Kan det bero på, att vi alla gärna tycka att staten gärna kan betala eller därpå att domänstyrelsen ej undgår jordägareintresset att få släppa till så litet som möjligt?

Hur förfares, när skogsmarken är mer eller mindre avverkad?

Enligt lantmäteristyrelsens instruktion skall skogstilldelningen ökas i mån av storleken av dess inägojord. Därigenom inträffar dock, att jordbruk, som tillika erhållit odlingsmark, i framtiden, då denna mark uppodlats, erhållit för liten skogsmark.

Det har mången gång förefallit mig som vederbörande ogärna såge en kon-

troll ute på marken å fullbordade avstyckningar genom en självständig, fristående kontroll. Enhetliga, vetenskapliga direktiv samt betryggande föreskrifter om organiserandet av den självständiga kontrollen äro ock oundgängliga.

Det är marken ensam som talar sanningens språk men icke papperen och kartorna.

På grund härav får jag hemställa,

att riksdagen ville, i anledning av motionens andra yrkande, begära en självständig undersökning — *framför allt ute på marken* — av norrlandslagarnas och jorddelningslagens ömsesidiga tillämpning i syfte att bibehålla och skapa självständiga jordbruk, därvid undersökningen särskilt bör omfatta de avstyckade ägornas mångsidighet, belägenhet, areal och produktiva beskaffenhet för att kunna, såvitt möjligt, tillhandahålla jordbruket efter ortens förhållanden tillräckligt med inägojord, odlingsmark samt skogsmark för husbehovsvirke, ävensom framläggande skyndsammast för riksdagen av de förslag, vartill undersökningen i berörda och därmed sammanhängande ämnen kan föranleda.

Bil. B.

Lydelsen av 19 Kap. 3 § i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet.

Ägovidd, som avstyckas, skall till omfång och belägenhet samt beskaffenhet i övrigt vara sådan, att den med hänsyn därtill och till eljest föreliggande förhållanden lämpligen kan antingen såsom fastighet för sig på varaktigt sätt användas för det med styckningen avsedda ändamål eller ock, där den skall sammanläggas med annan fastighet, bilda en fastighet gemensamt med denna.

Avstyckning må ej ske sålunda, att stamfastigheten ej lämpligen kan bestå såsom särskild fastighet.

Ej må avstyckning från jordbruksfastighet äga rum med mindre det kan antagas, att den fastighetsindelning, som genom avstyckningen eller, där avstyckningen äger rum för sammanläggning, genom avstyckningen och sammanläggningen skulle uppstå, bereder ökade utkomstmöjligheter för den jordbrukande befolkningen eller eljest är till gagn för jordbruksnäringen i orten.

Hör till fastighet, varifrån avstyckning skall ske, skogsmark, må avstyckningen ej ske på sådant sätt, att icke såväl stamfastigheten som avstyckad del, envar så framt däri ingå åker, äng eller därtill odlingsbar mark av den omfattning, att fastigheten varder tjänlig till jordbruk, i mån av tillgång erhåller för dess nyttjande för sådant ändamål erforderlig skog; skolande, då fråga är om avstyckning av mark för sammanläggning med annan fastighet, vid beräkningen av behovet av skog tagas hänsyn även till skogstillgången å den fastighet, varmed den avstyckade delen är avsedd att sammanläggas. I ort med ringa skogstillgång må dock, där det för skogens bestånd provas angeläget eller eljest skäl därtill äro, avstyckning så verkställas, att skogsmarken i sin helhet tillfaller en i förrättningen ingående jordbruksfastighet.

Vad i tredje och fjärde styckena stadgas skall ej utgöra hinder för avstyckning av mark för tillgodoseende av behov av mindre lägenheter eller för beredande av plats för industriell anläggning eller därmed jämförligt ändamål.
